ISNN 3030-3907

2026/3
VOLUME 7

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/3 VOLUME 7

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

MINTAQANING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TIZIMINI BOSHQARISHDA INNOVATSIYALAR (XORIJ TAJRIBASI)

Toshev Fazliddin Zayniddinovich
BDTI, "Iqtisodiyot va menejment" kafedrasi dotsenti, i.f.f.d
Sayfullayeva Nigora Muxiddin qizi
BDTI magistri

Annotatsiya. Mazkur maqolada mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish tizimini boshqarishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati va ularning samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, rivojlangan davlatlar tajribasi asosida hududlarni innovatsion rivojlantirish mexanizmlari, ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash, investitsiyalarni jalb qilish va zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish masalalari o'rganilgan. Maqolada AQSh, Yaponiya, Germaniya, Fransiya va Italiya kabi davlatlarning innovatsion rivojlanish bo'yicha ilg'or tajribalari tahlil qilinib, ularning mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishga ta'siri ilmiy asosda yoritilgan. Tadqiqot natijalari asosida mintaqalarning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash, innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion boshqaruv, xorijiy tajriba, investitsiyalar, innovatsion infratuzilma, texnologik taraqqiyot, iqtisodiy samaradorlik, hududiy iqtisodiyot.

Аннотация. В данной статье анализируется важность инновационных подходов в управлении системой социально-экономического развития региона и их эффективность. Также, на основе опыта развитых стран, изучаются механизмы инновационного развития регионов, поддержка научно-исследовательской деятельности, привлечение инвестиций и внедрение современных технологий управления. В статье анализируется передовой опыт таких стран, как США, Япония, Германия, Франция и Италия, в области инновационного развития, и научно освещается их влияние на региональное экономическое развитие. На основе результатов исследования разработаны научные предложения и рекомендации по обеспечению устойчивого социально-экономического развития регионов, развитию инновационной инфраструктуры и совершенствованию системы управления.

Ключевые слова: инновационное управление, зарубежный опыт, инвестиции, инновационная инфраструктура, технологический прогресс, экономическая эффективность, региональная экономика.

Abstract. This article analyzes the importance and effectiveness of innovative approaches to managing regional socio-economic development systems. Drawing

ISSN 3030-3907

on the experience of developed countries, it also examines mechanisms for innovative regional development, support for research activities, attracting investment, and the implementation of modern management technologies. The article analyzes the best practices of countries such as the USA, Japan, Germany, France, and Italy in the field of innovative development and provides a scientific overview of their impact on regional economic development. Based on the research results, scientific proposals and recommendations have been developed for ensuring sustainable regional socio-economic development, developing innovative infrastructure, and improving management systems.

Key words: innovative management, foreign experience, investments, innovative infrastructure, technological progress, economic efficiency, regional economy.

KIRISH.

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish ijtimoiy- iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishi hisoblanadi. O‘zbekistonning jahondagi iqtisodiy mavqeini yuksaltirish va raqobatbardosh ilm-fanni talab qiluvchi mahsulotlar ishlab chiqarish orqali iqtisodiyotni sifatli rivojlantirish bevosita uning innovatsion faoliyatiga bog‘liq.

Hozirgi davrda rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, hududlarni rivojlantirishda an’anaviy boshqaruv usullari bilan bir qatorda innovatsion boshqaruv mexanizmlarini qo‘llash yuqori natijalarga olib kelmoqda. Xususan, raqamli texnologiyalar, “aqlli shahar” konsepsiyasi, hududiy klasterlar, innovatsion infratuzilma hamda startap ekotizimlarini rivojlantirish orqali mintaqalarning iqtisodiy salohiyatini oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va investitsiyalarni jalb etish imkoniyati kengaymoqda. Bu jarayonda xorijiy mamlakatlarning ilg‘or tajribasini o‘rganish va uni milliy sharoitga moslashtirish muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Shu bilan birga, hududiy boshqaruv tizimida innovatsiyalarni joriy etish orqali davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, mahalliy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish hamda hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirish mumkin. Ayniqsa, rivojlangan davlatlarda hududiy rivojlanish strategiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasi, raqamli boshqaruv tizimlari keng qo‘llanilmoqda. Ushbu tajribalarni o‘rganish va tahlil qilish hududlarni boshqarishning zamonaviy modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

O‘zbekiston sharoitida ham hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini jadallashtirish, mahalliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish hamda hududiy boshqaruv samaradorligini oshirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bunda innovatsiyalarni boshqaruv tizimiga joriy etish, hududlarning

ISSN 3030-3907

investitsion jozibadorligini oshirish hamda ilg‘or xorijiy tajribani tatbiq etish muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu nuqtai nazardan, mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish tizimini boshqarishda innovatsiyalar va xorijiy tajribani o‘rganish hamda ilmiy asosda tahlil qilish mazkur mavzuning dolzarbligini belgilab beradi.

Muhokama va natijalar. Mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish tizimini boshqarishda innovatsiyalar xorijiy tajribasi. Xorijiy tajribani ko‘rib chiqish natijasida xorijda innovatsion infratuzilmani rivojlantirish natijalari bo‘yicha quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

AQSh tajribasi. AQSh dunyoda innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirish bo‘yicha yetakchi mamlakatlardan biri hisoblanadi. Bu mamlakatda innovatsion rivojlanish asosan davlatning samarali investitsion siyosati, ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va xususiy sektor bilan davlat o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali amalga oshiriladi.

AQShda innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishda soliq siyosatining o‘rni katta. Xususan, ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlariga (R&D) sarflangan xarajatlar uchun soliq imtiyozlari joriy etilgan. Shuningdek, jadallashtirilgan amortizatsiya siyosati ishlab chiqarish vositalarini tezkor yangilashga va yangi texnologiyalarni joriy etishga xizmat qiladi.

Mazkur mamlakatda mahalliy hokimiyat organlarining moliyaviy mustaqilligini ta’minlash ham innovatsion rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Jumladan, mahalliy soliqlarni belgilashda muayyan erkinlik berilishi, davlat budjeti transfertlari orqali hududiy loyihalarni qo‘llab-quvvatlash innovatsion tashabbuslarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa hududlar iqtisodiy salohiyatini oshirish va yangi innovatsion klasterlarni shakllantirish imkonini beradi.

Yaponiya tajribasi. Yaponiya innovatsion rivojlanishda yuqori texnologiyalardan foydalanish va samarali davlat boshqaruvi mexanizmlarini joriy etish orqali katta yutuqlarga erishgan mamlakatlardan hisoblanadi. Bu mamlakatda innovatsion siyosat asosan ilmiy tadqiqotlar, yuqori texnologiyali ishlab chiqarish va sanoat kooperatsiyasini rivojlantirishga qaratilgan.

Yaponiyaning innovatsion rivojlanish modelida mintaqaviy boshqaruvning o‘ziga xos tizimi mavjud bo‘lib, har bir prefektura va munitsipalitet uchun maxsus budjet modellari ishlab chiqiladi. Bu modellarda hududlarning tabiiy-iqlim sharoiti, iqtisodiy imkoniyatlari, institutsional rivojlanish darajasi va ijtimoiy omillar hisobga olinadi.

Shuningdek, innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishda soliq imtiyozlari, investitsiya dasturlari va jadallashtirilgan amortizatsiya siyosati keng qo‘llaniladi.

ISSN 3030-3907

Natijada Yaponiyada yuqori texnologiyali tarmoqlar – elektronika, robototexnika, avtomobilsozlik va axborot texnologiyalari jadal rivojlanib, mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Germaniya tajribasi. Germaniyada innovatsion rivojlanishning muhim xususiyatlaridan biri hududiy iqtisodiy tenglikni ta’minlashga qaratilgan samarali fiskal siyosat hisoblanadi. Mamlakatda federal yerlar o‘rtasida iqtisodiy imkoniyatlar farqini kamaytirish maqsadida maxsus moliyaviy mexanizmlar joriy etilgan.

Xususan, Germaniyada soliq salohiyati past bo‘lgan hududlarni qo‘llab-quvvatlash uchun davlat transfertlari tizimi amal qiladi. Bu orqali hududlar o‘rtasida “jon boshiga to‘g‘ri keladigan daromadlar” muvozanati ta’minlanadi. Shu bilan birga, yuqori iqtisodiy salohiyatga ega hududlardan kam rivojlangan hududlarga moliyaviy resurslarni qayta taqsimlash mexanizmi ham amal qiladi.

Germaniyada innovatsion rivojlanishda yirik sanoat korporatsiyalari, ilmiy-tadqiqot markazlari va kichik innovatsion korxonalar o‘rtasidagi kooperatsiya aloqalari muhim rol o‘ynaydi. Bunday hamkorlik natijasida mamlakatda yuqori texnologiyali sanoat tarmoqlari, mashinasozlik, kimyo sanoati va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanmoqda.

Fransiya tajribasi. Fransiyada innovatsion rivojlanish davlatning strategik rejalashtirish siyosati asosida amalga oshiriladi. Mamlakatda ilmiy-tadqiqot ishlarini moliyalashtirish, innovatsion startaplarni qo‘llab-quvvatlash va yuqori texnologiyali ishlab chiqarishni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratiladi.

Fransiyada innovatsion siyosat doirasida ilmiy markazlar, universitetlar va sanoat korxonalari o‘rtasidagi integratsiyani kuchaytirishga qaratilgan dasturlar amalga oshiriladi. Bu esa yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni ishlab chiqarishga joriy etish jarayonini tezlashtiradi.

Shuningdek, davlat tomonidan investitsiya loyihalarini qo‘llab-quvvatlash, imtiyozli kreditlar ajratish va soliq yengilliklari berish orqali innovatsion tadbirkorlik faoliyati rag‘batlantiriladi.

Italiya tajribasi. Italiyada innovatsion rivojlanishning asosiy xususiyatlaridan biri mintaqaviy siyosatning samarali tashkil etilganligidir. Mamlakatda har bir hududning iqtisodiy imkoniyatlari, sanoat rivojlanish darajasi va kadrlar salohiyati hisobga olingan holda maxsus mintaqaviy rivojlanish dasturlari ishlab chiqiladi.

Italiya tajribasiga ko‘ra, mintaqaviy innovatsion siyosat investitsiyalar va texnologik yangiliklarni joriy etish orqali hududlarning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan. Bunda ilmiy markazlar, tadqiqot laboratoriyalari va sanoat korxonalari o‘rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyatga ega.

ISSN 3030-3907

Bu siyosat orqali iqtisodiy jihatdan nisbatan qoloq hududlarda yangi sanoat tarmoqlari tashkil etish, ilmiy-ma’rifiy infratuzilmani rivojlantirish va yangi ish o‘rinlarini yaratishga erishilmoqda.

XULOSA, rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, innovatsion rivojlanishni ta’minlashda davlatning investitsion siyosati, soliq imtiyozlari, ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, hududiy rivojlanish dasturlari va yirik korporatsiyalar hamda kichik biznes o‘rtasidagi kooperatsiya muhim ahamiyatga ega. Ushbu tajribalarni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish mintaqalarning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Anderton D. 2018. Science in the city region: establishing Liverpool's life science ecology/ Regional Studies, Regional Science.
2. Батирова Н. Ш. "МИНТАҚА САНОАТИНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ" Экономика и финансы (Узбекистан), no. 4 (136), 2020, pp. 161-169.
3. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). OZBEKISTONDA INNOVASION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH STRATEGIYASI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH. THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLDT, 1(4), 36-45.
4. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). INNOVATSION FAOLIYATNI QO ‘LLAB-QUVVATLASHNING YEVROPA MAMLAKATLARI TAJRIBALARI. ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION, 1(5), 35-44.
5. Azimov, B., Toshev, F., & Raximova, D. ILMIY TADQIQOT VA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA MOLIYALASHTIRISH MODELLARI. TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYA, 4.
6. Azimov, B., Toshev, F., & Raximova, D. TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYA.

ISSN 3030-3907